

ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร
Emotional Intelligence of School Administrators Affecting Teachers' Quality
of Work Life at the Schools under the Secondary Educational Service Area
Office Sakon Nakhon

กิตติยาภรณ์ ไหมคำ¹ วลัณิกา ฉลากทอง² เอกลักษณ์ เพียสา³
Gitiyapown Maikum, Wannika Chalakbang, Akkaluck Pheasa

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร 2) ศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร 3) ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน 4) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร 5) ศึกษาอำนาจพยากรณ์ของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร และ 6) ศึกษาแนวทางพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร เป็นวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 327 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบประเมินองค์ประกอบ 2) แบบสอบถามเพื่อการวิจัย และ 3) แบบประเมินแนวทางการพัฒนา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า

- 1) องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง การควบคุมอารมณ์ตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง และการมีทักษะทางสังคม โดยทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
- 2) ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
- 3) คุณภาพชีวิตการทำงานของครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
- 4) ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง
- 5) ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร มีอำนาจพยากรณ์คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การมีทักษะทางสังคมและการควบคุมอารมณ์ตนเอง

Received: 2026-03-09 Revised: 2026-04-03 Accepted: 2026-04-06

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Student Master of Education Program, Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: gitiyapown.ma67@snru.ac.th

² อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Advisor Department of Education Program, Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: Wannika.chlk@gmail.com

³ อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Advisor Department of Education Program, Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: akkaluckpheasa@gmail.com

6) ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร มี 3 ด้าน คือ การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การมีทักษะทางสังคมและการควบคุมอารมณ์ตนเอง โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ (Keywords) : ความฉลาดทางอารมณ์; การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น;
คุณภาพชีวิตการทำงานของครู

Abstract

The purposes of this research were to study 1) the components of the school administrators' emotional intelligence, 2) their emotional intelligence levels, 3) the teachers' quality levels of work life in at the schools, 4) the relationship between their emotional intelligence, 5) the predictive power of emotional intelligence, and 6) the development approach for their emotional intelligence The study employed a survey research design with a sample of 327 participants. The research instruments included (1) a component confirmation questionnaire, (2) a research questionnaire, and (3) an evaluation form for development guidelines. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The findings revealed that:

1) The emotional intelligence of the school administrators comprised of 5 components: self-awareness, self-regulation, emotional awareness of others, self-motivation, and social skills. All components were rated at the highest level of appropriateness.

2) Their emotional intelligence was at a high level.

3) The teachers' quality of work life was at a high level.

4) The emotional intelligence of the school administrators and the work life of teachers revealed highly positive correlation.

5) The emotional intelligence of the school administrators in the aspects of self-regulation, emotional awareness of others, and social skills.

6) Guidelines for developing their emotional intelligence comprised of 3 dimensions: self-regulation, emotional awareness of others, and social skills.

Keywords: Emotional Intelligence; Emotional Awareness of Others;

Teacher's Quality of Work Life

บทนำ (Introduction)

ครูเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นต้นทุนทางสังคมที่มีคุณค่าเป็นกำลังสำคัญในการทำงาน ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องเอาใจใส่และช่วยเหลือครูในโรงเรียน ให้มีการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถและมีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกันการที่จะปฏิบัติงานเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและเจริญก้าวหน้า ย่อมต้องมาจากการให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู แต่ปัจจุบันปัญหาคุณภาพชีวิตของครู ยังเป็นปัญหาหลักที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทของครู ข้าราชการครูจำนวนหนึ่งลาออกจากราชการ

ส่งผลให้อัตราส่วนของครูต่อนักเรียนไม่เหมาะสม ความเครียดจากการทำงานเป็นเวลานานทำให้ครูผู้สอนที่มีความสามารถต้องถอนตัวออกจากอาชีพ ซึ่งมีองค์ประกอบหลายประการที่ส่งผลให้การปฏิบัติงานของครูไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ไม่ว่าจะเป็นครูที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่ออาชีพ ครูขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ครูรับภาระงานทั้งในและนอกหน้าที่มากเกินไป ขาดความก้าวหน้าและความมั่นคงในหน้าที่การงาน ขาดเวลาส่วนตัว ไม่ได้รับความยุติธรรมจากผู้บริหาร ไม่ได้รับการพัฒนาและเรียนรู้ ขาดความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหาร สวัสดิการและรายได้ครูไม่เหมาะสมกับค่าครองชีพในปัจจุบัน รวมถึงปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความปลอดภัย การเดินทาง และบรรยากาศที่ดีในการทำงาน สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อคุณภาพชีวิตครูทั้งสิ้น คุณภาพชีวิตในการทำงานจึงเป็นเรื่องที่มีผลกระทบโดยตรง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้าในหน่วยงาน และการบริหารงานองค์กรของผู้บริหารอย่างแน่นอน (อัญชลี วงษ์จันทร์ และคณะ, 2563: 440-449)

ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) เป็นความสามารถในการรับรู้ ประเมินและแสดงอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม สามารถเข้าถึงและสร้างความรู้สึกดีเกี่ยวกับความคิด รวมทั้งมีการแก้ไขปัญหาที่สร้างสรรค์ได้ เข้าใจอารมณ์ แยกแยะ วิเคราะห์อารมณ์และกระบวนการของอารมณ์ได้ดี คิดใคร่ครวญ และควบคุมภาวะทางอารมณ์ได้ดีในทางที่จะส่งเสริมให้สุขภาพจิตและปัญญาดี สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม (Mayer and Salovey, 1997 อ้างถึงใน ชนิกันต์ สมโภชน์, 2568: 49-51) ความฉลาดทางอารมณ์ถือเป็นคุณลักษณะสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานในโรงเรียนเกี่ยวข้องกับบุคคลหลากหลายฝ่าย ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ผู้บริหารที่สามารถเข้าใจและควบคุมอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม จะมีความรอบคอบในการตัดสินใจ รู้จักเลือกใช้บุคลากรให้สอดคล้องกับความสามารถ และสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นในองค์กร ผู้บริหารที่มีความฉลาดทางอารมณ์ยังสามารถลดความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน สื่อสารกับบุคลากรได้อย่างเข้าใจ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายขององค์กร การที่ครูมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี ย่อมต้องมีปัจจัยสาเหตุหลายปัจจัย หนึ่งในปัจจัยสาเหตุดังกล่าวคือความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร (อนิรุทธ์ เฉิดแผ้ว, 2566: 515-525)

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร เสริมสร้างและรักษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู อันจะส่งผลให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารและคุณภาพชีวิตการทำงานของครู
2. เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร
3. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร
5. เพื่อศึกษาอำนาจพยากรณ์ของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร
6. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา แบ่งเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 10 แหล่ง พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง 2) การควบคุมอารมณ์ตนเอง 3) ความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น 4) การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง และ 5) การมีทักษะทางสังคม กร ศิริโชควัฒนา (2561: 25), กนกพร โพธิ์มณี (2562: 7), ซาเปีย สิมลา (2563: 27), ปวีณา บุศยรัตน์ (2565: 29), อนุพล สนมศรี (2565: 40), ปฐมวิทย์ วิจิรวาท (2565: 31), Cooper and Sawaf (1997 อ้างถึงใน กรกนก วงศ์กัลยา, 2566: 21), Goleman (1998 อ้างถึงใน อนุพล สนมศรี, 2565: 34), Mayer and Salovey (1997 อ้างถึงใน ชนิกันต์ สมโภชน์, 2568: 49), และ Bar-On and Parker (2000 อ้างถึงใน กรกนก วงศ์กัลยา, 2566: 26)

คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 10 แหล่ง พบว่า ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ค่าตอบแทนที่เป็นธรรม 2) ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน 3) สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย 4) การพัฒนาความสามารถในการทำงาน 5) ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน 6) ความภาคภูมิใจในองค์กร และ 7) มนุษย์สัมพันธ์ในหน่วยงาน/องค์กร ศลิธดา สายศรี (2562: 30), วิกานดา จิรพุทธกร (2565: 13), วิจิตรา อุ่นชัย (2565: 30), ชุตติกาญจน์ กลิ่นทับ (2566: 21), สีนาด อานามนารถ (2566: 27), ผกามาศ แดงขอบกิจผล (2567: 6), Cummings and Worley (1997 อ้างถึงใน ศลิธดา สายศรี, 2562: 24), Walton (1980 อ้างถึงใน วิกานดา จิรพุทธกร, 2565: 45), Cascio (2006 อ้างถึงใน วิกานดา จิรพุทธกร, 2565: 51), Stone (2018 อ้างถึงใน ทิพสุคนธ์ บุญรอด, 2563: 38)

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ปีการศึกษา 2568 จำนวน 2,248 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน 129 คน และครู 2,119 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร, 2568: 10)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ปีการศึกษา 2568 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (แปลโดย วาโร เฟ็งสวัสต์, 2568: 191) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 327 คน โดยจำแนก

เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 68 คน ครู จำนวน 259 คน และใช้วิธีการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ในการศึกษาคือโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร จำนวน 18 โรงเรียน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษาในระยะเวลาตั้งแต่ เดือนมิถุนายน 2568-ธันวาคม 2568

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารและองค์ประกอบคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของแนวทางพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขออนุญาตการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและหนังสือราชการขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งในระบบสนับสนุนการบริหารจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและรูปแบบออนไลน์ Google Form พร้อมทั้งระบุเวลาให้ผู้ตอบส่งแบบสอบถามคืนภายในสองสัปดาห์

3.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด ทำการตรวจสอบและคัดแยกแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อนำแบบสอบถามที่ได้รับไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป และหากพบว่ากลุ่มตัวอย่างยังไม่ส่งแบบสอบถามคืนตามกำหนด ผู้วิจัยจะติดตามทางโทรศัพท์ เพื่อให้ได้แบบสอบถามตามจำนวนที่กำหนด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารและองค์ประกอบคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 ผลการศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารและระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน วิเคราะห์โดยหาค่า

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และ การศึกษาอำนาจพยากรณ์ของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูใน โรงเรียน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ระยะที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพ ชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร โดยการวิเคราะห์หา ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย (Research Results)

1. องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร มี 5 องค์ประกอบมีความเหมาะสมในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการ ตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ด้านการควบคุมอารมณ์ตนเอง ด้านการมีทักษะ ทางสังคม และด้านการสร้างแรงจูงใจแก่ตนเอง ตามลำดับ และองค์ประกอบคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ในโรงเรียน มีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ โดยเรียงลำดับ จากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรม ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน ด้าน สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ด้านการพัฒนาความสามารถในการทำงาน ด้านความภาคภูมิใจในองค์กร ด้านมนุษย สัมพันธ์ในหน่วยงาน/องค์กร และ ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน ตามลำดับ

2. ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

4. ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 พบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์มากที่สุด คือ การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น รองลงมาด้านการมีทักษะ ทางสังคม ด้านการควบคุมอารมณ์ตนเอง ด้านการตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง และ ด้านการสร้างแรงจูงใจให้ แก่ตนเอง ตามลำดับ

5. ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ที่ นำมาวิเคราะห์จำนวน 5 ตัวแปร พบว่า มี 3 ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์คุณภาพชีวิตการทำงานของครูใน โรงเรียนได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ดีที่สุด คือ การเข้าใจความรู้สึก ของผู้อื่น มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการพยากรณ์ เท่ากับ .357 รองลงมา คือ การมีทักษะทางสังคม มีค่า สัมประสิทธิ์การถดถอยของการพยากรณ์ เท่ากับ .313 และการควบคุมอารมณ์ของตนเอง มีค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอยของการพยากรณ์ เท่ากับ .280 ซึ่งทั้ง 3 ตัวแปรนี้ สามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพชีวิตการทำงานของ ครูในโรงเรียน ได้ร้อยละ 64.60 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ .192

สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ ดังนี้

$$Y^L = 0.131 + 0.348 (X_3) + 0.316(X_5) + 0.273(X_2)$$

และสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

$$Z_y^L = .357(Z_3) + .313(Z_5) + .280(Z_2)$$

6. แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผู้วิจัยกำหนดประเด็นแนวทางการพัฒนา โดยเลือกองค์ประกอบด้านที่มีอำนาจพยากรณ์ 3 อันดับแรก มาหาแนวทางการพัฒนา พบว่า มี 3 ด้าน ได้แก่ การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การมีทักษะทางสังคม และการควบคุมอารมณ์ตนเอง โดยมีประเด็นที่ต้องนำไปกำหนดแนวทางการพัฒนา ดังนี้

6.1 ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น คือ แนวทางการพัฒนาผู้บริหารรับรู้และเข้าใจความรู้สึกอารมณ์และความต้องการของผู้อื่น ผู้บริหารสังเกตพฤติกรรม ตั้งใจฟังและใส่ใจกับความรู้สึกของผู้อื่น และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

6.2 ด้านการมีทักษะทางสังคม คือ แนวทางการพัฒนาผู้บริหารสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น สามารถทำงานร่วมกับบุคลากรและผู้อื่นได้เป็นอย่างดี มีความเป็นผู้นำและการทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.3 ด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง คือ แนวทางการพัฒนาผู้บริหารมีความสามารถในการคิดและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ควบคุมอารมณ์ของตนเองและปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ใช้กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลก่อนแสดงพฤติกรรม สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองเมื่อต้องประสบกับปัญหาและสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ผลการศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร พบว่า มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง 2) การควบคุมอารมณ์ตนเอง 3) การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น 4) การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง และ 5) การมีทักษะทางสังคม มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า พฤติกรรมของผู้บริหารแสดงออกถึงความสามารถในการรับรู้และบริหารจัดการอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม สามารถสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนุพล สมศรี (2565: 40) ที่ศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร พบว่า มี 5 องค์ประกอบ และองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานของครู มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ค่าตอบแทนที่เป็นธรรม 2) ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน 3) สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย 4) การพัฒนาความสามารถในการทำงาน 5) ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน 6) ความภาคภูมิใจในองค์กร และ 7) มนุษยสัมพันธ์ในหน่วยงาน/องค์กร มีความเหมาะสมโดยรวมในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เพราะคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู เป็นความสมดุลระหว่างการดำเนินชีวิตและการทำงานที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการของครูทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ส่งผลให้ครูเกิดความพึงพอใจและความสุขในการทำงาน อันนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของงานและการทำงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุด และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศลิลดา สายศรี (2562: 30) ที่ศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานของครู พบว่า มี 7 องค์ประกอบ เช่นกัน ได้แก่ 1) ด้านสุขภาพและความปลอดภัยในสถานที่ทำงาน 2) ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ 3) ด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถในงาน 4) ด้านความมั่นคงและก้าวหน้าในงาน 5) ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน 6) ด้านการบูรณาการทางสังคมภายในองค์กร และ 7) ด้านความภูมิใจและความสัมพันธ์กับสังคม

2. ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ 1) การมีทักษะทางสังคม 2) การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น 3) การควบคุมอารมณ์ของตนเอง 4) การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง และ 5) การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเองซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร มีความสามารถในการตระหนักรู้และเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น สามารถบริหารจัดการและแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งมีแรงจูงใจในการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมถึงมีการมีทักษะทางสังคม ในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ส่งผลให้การทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างราบรื่นและเอื้อต่อการอยู่ร่วมกันในองค์กรอย่างมีความสุข ทำให้ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ญัฐธิดา ไชยยศ (2567: 1989-1991) ที่ได้กล่าวว่า การตระหนักรู้และเข้าใจอารมณ์ของตนเอง การมีทักษะทางสังคม ตลอดจนความสามารถในการบริหารจัดการและควบคุมอารมณ์ รวมทั้งการแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมตามกาลเทศะ ประกอบกับความสามารถในการเข้าใจผู้อื่นและการสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเองของผู้บริหาร ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและการบรรลุเป้าหมายในการดำเนินชีวิต ดังนั้น จึงทำให้ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. คุณภาพชีวิตการทำงานของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ 1) ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน 2) ความภาคภูมิใจในองค์กร 3) มนุษยสัมพันธ์ในหน่วยงาน/องค์กร 4) การพัฒนาความสามารถในการทำงาน 5) สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย 6) ค่าตอบแทนที่เป็นธรรม และ 7) ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร มีความรู้สึกรับรู้มั่นคงและมีโอกาสก้าวหน้าในงาน ซึ่งสะท้อนถึงความชัดเจนในบทบาทหน้าที่และเส้นทางความก้าวหน้าในวิชาชีพ ส่งผลให้ครูเกิดแรงจูงใจและความผูกพันต่อการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ครูยังมีความภาคภูมิใจในองค์กร อันเกิดจากการได้รับการยอมรับและเห็นคุณค่าในบทบาทหน้าที่ของตนเอง รวมถึงการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีภายในหน่วยงาน ซึ่งเอื้อต่อการทำงานร่วมกันอย่างราบรื่น ขณะเดียวกันการได้รับการส่งเสริมการพัฒนาความสามารถในการทำงานอย่างต่อเนื่องจากผู้บริหาร รวมถึงการมีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัย ช่วยสนับสนุนให้ครูสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานจะมีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับท้าย แต่ยังคงอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าครูมีความพึงพอใจต่อระบบการบริหารจัดการและการดูแลบุคลากรในภาพรวม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จณิสตา ยศอ่อน (2566: 136-138) ที่ได้กล่าวว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของครูเป็นความรู้สึกพึงพอใจที่เกิดจากการบริหารงานของผู้บริหาร โดยเฉพาะการได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม การปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ รวมถึงการได้รับการจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน มีความปลอดภัย และเข้ากับลักษณะงานอันนำไปสู่ความก้าวหน้าและความมั่นคงในอาชีพ อีกทั้งยังสะท้อนถึงการมีความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว การดำเนินงานของสถานศึกษาที่มีคุณภาพนั้น เนื่องมาจากบุคลากรมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี ดังนั้นจึงทำให้คุณภาพชีวิตการทำงานของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

4. ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .789 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ความสามารถในการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง การควบคุมอารมณ์ตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง และการมีทักษะทางสังคม ของผู้บริหาร มีส่วนในการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานของครู กล่าวคือ ผู้บริหารที่สามารถตระหนักรู้และควบคุมอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม ย่อมส่งผลต่อความเชื่อมั่น ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน และการรับรู้ถึงสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัย ขณะเดียวกัน ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง และการมีทักษะทางสังคม ช่วยส่งเสริมการสื่อสาร มนุษยสัมพันธ์ในหน่วยงาน ความภาคภูมิใจในองค์กร การพัฒนาความสามารถในการทำงาน นอกจากนี้ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารยังมีส่วนช่วยเสริมการรับรู้ถึงความเป็นธรรมและการให้คุณค่าในบทบาทหน้าที่ของครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Goleman (1998 อ้างถึงใน ชาติปียา สิมลา, 2563: 31) ที่ได้กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์หมายถึงความสามารถในการตระหนักรู้และเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น การสร้างแรงจูงใจภายในตนเอง รวมถึงการบริหารจัดการอารมณ์อย่างเหมาะสม ซึ่งส่งผลเชิงบวกต่อการพัฒนาตนเองและการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง ดังนั้น จึงทำให้ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร มีความสัมพันธ์กันทางบวก

5. ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่มีอำนาจพยากรณ์คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า มีจำนวน 3 ตัวแปร คือ การควบคุมอารมณ์ตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และการมีทักษะทางสังคม โดยตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 3 ตัวแปรสามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพชีวิตการทำงานของครู ได้ร้อยละ 64.60 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ .192 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การควบคุมอารมณ์ตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และการมีทักษะทางสังคมเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารกล่าวคือบริหารที่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดี ย่อมรับมือกับสถานการณ์ที่กดดันได้อย่างมีสติและมีเหตุผลส่งผลให้ครูเกิดความเชื่อมั่นและรู้สึกรับประกันในการปฏิบัติงาน ในขณะที่ผู้บริหารสามารถเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น รับรู้ปัญหาและความต้องการของครูได้อย่างเหมาะสม นำไปสู่การสื่อสาร การสนับสนุน และการดูแลบุคลากรที่เข้ากับบริบทของสถานศึกษา นอกจากนี้ การมีทักษะทางสังคมของผู้บริหารยังช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี บรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อความร่วมมือ และการทำงานร่วมกันอย่างราบรื่นซึ่งมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโดยรวม จึงมีอำนาจพยากรณ์คุณภาพชีวิตการทำงานของครูได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามค่าอำนาจพยากรณ์ที่ร้อยละ 64.60 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชาติปียา สิมลา (2563: 115-120) ที่พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

6. แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า มีจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การมีทักษะทางสังคม และการควบคุมอารมณ์ตนเอง แนวทางการพัฒนามีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (6.1) แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของ

ผู้บริหารในด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น แสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมทักษะการรับฟัง การสื่อสารอย่างเปิดใจ และการมีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารกับครู เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร และเอื้อต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดใจรับฟังความคิดเห็นและยอมรับความแตกต่างของผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชนิกานต์ สมโภชน์ (2568: 118-120) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดใจรับฟังความคิดเห็นและยอมรับความแตกต่างของผู้อื่นโดยไม่พยายามเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นหรือตัดสินจากมุมมองส่วนตัว และผู้บริหารควรสังเกตและตอบสนองต่อความรู้สึกของผู้อื่นอย่างเหมาะสม แสดงความเห็นอกเห็นใจ และเคารพในความแตกต่างของบุคคล (6.2) แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารในด้านการมีทักษะทางสังคม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันภายในสถานศึกษา เช่น การจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และทำงานร่วมกัน ลดช่องว่างระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรในโรงเรียน จะเห็นได้ว่าการมีทักษะทางสังคม จะช่วยให้เกิดบรรยากาศการทำงานที่เกื้อหนุนต่อกัน และส่งผลต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอนุพล สนมศรี (2565: 90-91) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารด้านการมีทักษะทางสังคม ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาควรที่จะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในองค์กร และผู้บริหารสถานศึกษาควรที่จะต้องมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นทีมสร้างบรรยากาศในการทำงาน รวมทั้งสามารถพัฒนาและนำทีมไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ (6.3) แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารในด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารฝึกฝนจิตใจของตนเองอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยใช้กระบวนการคิดอย่างมีสติก่อนการตัดสินใจ รวมทั้งการฝึกสติเพื่อควบคุมอารมณ์ในสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดหรือความโกรธ ดังนั้น ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ จึงส่งผลให้การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐธิดา ไชยยศ (2567: 1985-1991) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ประกอบด้วย ผู้บริหารมีการพิจารณาและตัดสินใจสิ่งต่าง ๆ อย่างมีสติ มีความยืดหยุ่น และปรับตัวตามสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง และผู้บริหารสถานศึกษาใช้คำพูดอย่างระมัดระวังและเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้องค์ความรู้จากการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิจัยทำให้ทราบองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร มี 5 องค์ประกอบ และระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เพื่อตรวจสอบตนเองและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารให้ดียิ่งขึ้น

2. ผลการวิจัยทำให้ทราบองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร มีจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ การควบคุมอารมณ์ตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และการมีทักษะทางสังคม ซึ่งผู้บริหารสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตการทำงานของครู

3. ผลการวิจัยทำให้ได้แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ใน 3 ด้าน ได้แก่ การควบคุมอารมณ์ตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและการมีทักษะทางสังคม จำนวน 27 แนวทางการพัฒนา ซึ่งผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้บริหารในสังกัดให้มีความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้มี ดังนี้

1.1 หน่วยงานต้นสังกัดและผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารทั้ง 5 ด้าน ไปใช้เป็นกรอบในการประเมินตนเองและวางแผนพัฒนาศักยภาพผู้บริหารอย่างเป็นระบบทั้งในระดับบุคคลและระดับองค์กร เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการบริหารงานในสถานศึกษา

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ได้แก่ การควบคุมอารมณ์ตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และการมีทักษะทางสังคม โดยบูรณาการเข้าสู่แผนพัฒนาผู้บริหาร เพื่อส่งเสริมบรรยากาศการทำงานและความผูกพันในองค์กร

1.3 หน่วยงานต้นสังกัด ควรนำแนวทางการพัฒนาทั้ง 27 แนวทางไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบโครงการหรือกิจกรรมพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) การโค้ช (Coaching) และการพัฒนารายบุคคล (Individual Development Plan: IDP) เพื่อให้เกิดผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรม

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น หรือทำการวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างเขตพื้นที่ เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารและคุณภาพชีวิตการทำงานของครู อันจะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทที่หลากหลาย

2.2 ควรพัฒนางานวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) หรือกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) โดยนำองค์ประกอบที่มีอิทธิพล ได้แก่ การควบคุมอารมณ์ตนเอง การเข้าใจผู้อื่น และทักษะทางสังคม ไปใช้ในการออกแบบโปรแกรมฝึกอบรม และศึกษาผลก่อน-หลังการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

2.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุในรูปแบบโมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) เพื่ออธิบายอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ที่มีต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในมิติที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

2.4 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาประสบการณ์ มุมมอง และบริบทการใช้ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อครูในสถานการณ์จริง

เอกสารอ้างอิง (References)

- กนกพร โพธิ์มณี. (2562). การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- กร ศิริโชควัฒนา. (2561). E.Q. การบริหารอารมณ์อย่างฉลาด. กรุงเทพฯ: ซีซีเน็ อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล.
- กรกนก วงศ์กัลยา. (2566). ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จณิสตา ศยอ่อน. (2566). บรรยากาศองค์การของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ชนิกานต์ สมโกษณ์. (2568). การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ชาปิยา สิมลา. (2563). ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชุติกัญจน์ กลิ่นทับ. (2566). การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก. การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ณัฐธิดา ไชยยศ. (2567). การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์. 9(3): 1983-1992.
- ทิพสุคนธ์ บุญรอด. (2563). ภาวะผู้นำมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปฐมวิทย์ วิจิรวาท. (2565). ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศักยภาพศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ปวีณา บุศยรัตน์. (2565). ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ผกามาศ แดงขอบกิจ. (2567). การเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2568). วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. สกลนคร: โรงพิมพ์สมศักดิ์การพิมพ์.

- วิกานดา จิรพุทธกร. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจิตรา อุ๋นชัย. (2565). ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- สินาถ อานามนารถ. (2566). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาคุณภาพชีวิตที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ศลิลา สายศรี. (2562). คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชน จังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร. (2568). ข้อมูลครูและบุคลากรทางการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2568. กลุ่มบริหารงานบุคคล. สกลนคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร.
- อนิรุทธ์ เฉิดแผ้ว. (2566). การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์. 7(2): 514-525.
- อนุพล สนมศรี. (2565). ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อบรรยากาศองค์การในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. วิทยานิพนธ์ วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อัญชลี วงษ์จันทร์ เกริกไกร แก้วล้วน และนเรศ ชันธะรี. (2563). การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

